

En balanserad rapport?

Om svenska medier i Egyptens andra revolution

Författare: Oliver Karlsson och Jonas Egfors
Handledare: Marina Ghersetti
Kandidatprogrammet i journalistik
Institutionen för journalistik, medier och kommunikation
Göteborgs Universitet
Ht 2013

Abstract

This bachelor thesis is a critical study in which we are studying if the Swedish reports of the so called “second revolution” in Egypt have been objective. We have been studying this by using Jörgen Westerståhls objectivity model and we have chosen to investigate whether the reports have been objective balance-wise. The second revolution is a term which describes the protests and demonstrations that led to the military action in which the elected president Muhammad Mursi were forced to resign on the 4th of July, 2013

The study includes articles from five leading Swedish newspapers, Aftonbladet, Dagens Nyheter, Expressen, Göteborgs-Posten and Svenska Dagbladet. We have been studying all the articles that include the word “Egypt”. We have been studying how the different participants have been treated by the news media by looking at how many times they get to speak for themselves and how many times they have been mentioned by others and in which way they were mentioned, with praise or criticism. The participants we have defined and studied are the Muslim Brotherhood, the military and the different groups and organizations we have chosen to call the “opposition”.

We have also studied where the articles take place to determine whether the reports have been geographically balanced and what the articles is about to see if the reports have been concentrated around the conflict or if it focuses on other topics. We have been studying articles that were published between the 17th of June until the 21st of July, 2013. Two weeks before Mursis resignation, the week of the resignation and two weeks after.

Our results show that the reports have been unbalanced in how the different participants are treated in the news media and we have come to the conclusion that they are not objective balance-wise. The military forces are mentioned in a large amount of the articles but they seldom get to speak for themselves. The Muslim Brotherhood and the opposition get to talk about the same amount of times but there is a difference in how they are mentioned. The Brotherhood is more criticized while the opposition is mentioned slightly more positive or neutral.

Our results also show that a very large amount of the articles take place in the capital city Cairo. Some articles are about Egypt as a nation but there were very few articles that took place in another town or place than Cairo.

Key words: Egypt, objectivity, foreign news, Sweden, balance

Sammanfattning

Denna uppsats handlar om huruvida svenska mediers rapportering av den så kallade "andra revolutionen" i Egypten varit objektiv. Vi har använt oss av Jörgen Westerståhls modell för objektivitet och valt att undersöka huruvida rapporteringen varit objektiv i fråga om balans. Med den andra revolutionen åsyftas de protester och demonstrationer som tillslut ledde till att militären avsatte den folkvalde presidenten Muhammad Mursi den 4 juli, 2013.

För att avgöra detta har vi använt oss av en kvantitativ metod där vi gjort en innehållsanalys av samtliga artiklar som behandlar Egypten från fem stora svenska tidningar två veckor före, den aktuella veckan och två veckor efter Muhammad Mursis avgång. I vår kodning av artiklarna har vi undersökt hur de olika aktörerna i konflikten framställs genom att titta på hur ofta de får komma till tals och hur ofta de blir omtalade, antingen positivt eller negativt. Vi har också undersökt var artiklarna utspelar sig för att kunna dra slutsatser om rapporteringen varit geografiskt allsidig. Vi har också undersökt vad fokus i artiklarna är och huruvida de är koncentrerade till konflikten eller om de fokuserar på andra ämnen.

De tre aktörerna i konflikten vi definierat och undersökt är det muslimska brödrskapet, militären och den icke homogena gruppen människor och organisationer vi valt att kalla "oppositionen". De tidningar vi undersökt är Aftonbladet, Dagens Nyheter, Expressen, Göteborgs-Posten och Svenska Dagbladet.

Vårt resultat visar att det finns en obalans i hur de olika parterna framställs och att medierna därför inte är objektiva i fråga om balans. Militären omnämns i en mycket stor del av nyhetsmaterialet men får vid ytterst få tillfällen själva komma till tals. Brödrskapet och oppositionen får komma till tals ungefär lika mycket men det finns en skillnad i hur de omnämns där oppositionen omnämns överlag mer positivt eller neutralt och det muslimska brödrskapet mer negativt.

Vårt resultat visar också att en mycket stor del av artiklarna utspelar sig i huvudstaden Kairo. En del artiklar handlar om Egypten som land men mycket få artiklar utspelar sig i en annan stad eller plats än Kairo.

Nyckelord: Egypten, objektivitet, utrikesjournalistik, Sverige, balans

En balanserad rapport?

Innehåll

1. INLEDNING.....	4
1.1 Svenska mediers huvuduppgifter.....	5
1.2 Egyptiska revolutionen - kortfattad timeline.....	5
2. SYFTE.....	7
2.1 Hur ser svenska journalister på objektivitet?.....	7
2.2 Debatt.....	8
2.3 Frågeställningar.....	8
3. TIDIGARE FORSKNING OM JOURNALISTIK OCH ARABISKA VÅREN.....	12
4. UTRIKESJOURNALISTIKENS ALLMÄNNA VILLKOR.....	13
4.1 Vad är objektivitet?.....	13
4.1.1 Objektivitet historia.....	13
4.1.2 Objektivitet definition.....	13
4.2 Vad är verklighet?.....	14
4.3 Nyhetsbyråer.....	15
4.4 Sociala medier.....	16
4.5 Al-Jazeera.....	17
4.6 Utrikesjournalistik.....	17
4.6.1. Parachute journalists.....	18
4.6.2. Nyheter i krig.....	19
4.6.3. Sammanfattande slutsats.....	20
5. METOD.....	22
5.1 Operationalisering.....	22
5.2 Urval.....	23
5.3 Reliabilitet.....	24
6. RESULTAT.....	25
6.1 AB-index utifrån Kent Asps modell.....	25
6.2 Hur mycket har parterna förekommit?.....	26
6.3 Vad har rapporteringen handlat om?.....	28
6.4 Hur stor del av rapporteringen har skett genom nyhetsbyråer?.....	29
6.5 Har rapporteringen varit geografiskt allsidig?.....	29
7. SLUTSATS.....	30
7.1 En objektiv rapportering?.....	30
7.2 Geografisk bredd?.....	30
7.3 Sammanfattning.....	31
8. LITTERATURFÖRTECKNING.....	32

1. INLEDNING

Den egyptiska revolutionen har som en del i den arabiska våren skakat om de grundläggande politiska systemen i mellanöstern. Ett område som så länge varit präglad av diktaturer har plötsligt förändrats och människor har krävt demokrati. Egyptens väg genom revolutionen har inte varit enkel, utan kantats av konflikter och våld. Det muslimska brödrskapet har kämpat mot en allt våldsammare armé och till sist har den folkvalde presidenten störtats genom en militärkupp.

Vi i Sverige har kunnat följa händelserna i Egypten genom våra tidningar, radio- och nyhetssändningar och många gånger har de demokratiska processerna hyllats. Men var det verkligen så det gick till? För vad innebär egentligen en militärkupp? Hur fritt var egentligen valet då Muhammad Mursi blev president i Egypten? Skulle man med svenska mått kalla honom för folkvald? Hur har muslimska brödrskapets hjärtefrågor sett ut mer ingående och vad har egyptiska folkets alternativ varit i det första "demokratiska" valet efter revolutionen? Dessa frågor är inte självklara att svara på, och vi har heller inte ambitionen att försöka oss på den utmaningen. Däremot innebär svårigheten att svara på de här frågorna även en problematisering av nyhetsrapporteringen. Hur objektiv har egentligen rapporteringen om den egyptiska revolutionen varit i Sverige? Om den varit tendentiös, åt vilket håll har de svenska medierna tenderat att vinkla sin rapportering?

Genom att analysera allt som skrivits om Egypten under en bestämd period i ett visst antal svenska nyhetstidningar vill vi ta reda på vilka som får komma till tals och vilka som blir omnämnda och hur de blir omnämnda. Utrikesjournalistiken spelar under delvis andra spelregler då reportern ofta befinner sig i ett land långt ifrån redaktionen och då det många gånger finns svårigheter att över huvud taget finnas på plats. Därför vill vi också studera utrikesjournalistikens mekanismer och beröra arbetsförhållandena för journalister i Egypten.

Objektivitet är ett omdiskuterat och komplicerat begrepp och för att ta reda på huruvida rapporteringen verkligen varit objektiv krävs en mer djupgående och omfattande studie än den vi haft möjlighet att genomföra. Därför har vi valt att smalna av begreppet objektivitet för att främst fokusera på hur balanserad rapporteringen varit.

Vi har en teori att rapporteringen inte varit så objektiv som man kanske skulle önska. Människor vi varit i kontakt med i Egypten har många gånger varit upprörda över att den svenska rapporteringen varit bristfällig. Detta har vi hört främst från människor som tillhör den koptiska minoriteten. Samtidigt finns det kanske fog för en eventuell subjektivitet, och vad innebär egentligen objektivitet? Detta vill vi studera och vår fråga kommer således att mynna ut i:

Har den svenska rapporteringen om Egyptens andra revolution varit objektiv?

1.1 Svenska mediers huvuduppgifter

Medierna i Sverige har enligt 1972 års pressutredning bland annat fyra ideologiska huvudmål att sträva efter; de ska informera, granska och vara ett forum för debatt. De ska även sträva efter saklighet och opartiskhet, det vill säga att medierna inte bör ta ställning i kontroversiella frågor och det ska finnas balans i rapporteringen (Ghersetti, 2000). De fyra huvudmål som nämns ovan är alltså egentligen inga uppgifter som är ålagda journalistiken, utan har utvecklats till att bli mer ett mått på journalistisk kvalitet. Det borde onekligen även gälla utrikesjournalistik, och därför är det intressant att studera om det finns en viss partiskhet i rapporteringen om Egyptiska revolutionen.

Vi tror att det kan finnas det, särskilt då journalistiken påverkas av omgivande samhällsliga strukturer (Ghersetti, 2000).

1.2 Egyptiska revolutionen - Kortfattad timeline

Att beskriva ett händelseförlopp vid en revolution som den egyptiska revolutionen kan tyckas som en stor och svår uppgift, särskilt i ljuset av vår utgångspunkt som fokuserar på just objektivitet och opartiskhet. Hur kan vi, som granskar andras sätt att rapportera om Egypten, själva rapportera om detta? För uppsatsens tydlighet tror vi dock att det behövs en sammanfattning av händelseförloppet, en timeline för att konkretisera vår fallstudie. Vi har valt att utgå från brittiska The Telegraphs "*Egypt timeline: from revolution to current crisis*", Washington Posts "*Timeline: Egypts rocky revolution*" och Wikipedias timeline. Att vi valt dessa medier beror på att de inte ingår i någon av de tidningar vi valt att studera, även om mycket av informationen kommer från Associated Press.

Den 25 januari 2011 inleddes revolutionen i Egypten efter årtal av diktatoriskt styre. I flera stora egyptiska städer gav sig tusentals egyptier ut på gatorna för att demonstrera och demonstrationerna pågick fram till den 11 februari 2011 då den dåvarande presidenten Hosni Mubarak avgick. Han lämnade över makten till militären som upplöste parlamentet och upphävde konstitutionen. Detta var två av huvudkraven från demonstranterna. Innan dess hade dock hundratal demonstranter dödats.

Den 9 oktober bröt trupper in mot demonstrerande kristna i Kairo. De kristna demonstrerade mot en attack mot en kyrka då mer än 25 dödades.

Mellan den 28 november till den 15 februari hölls flera val. I underhuset fick det Muslimska Brödrskapet nästan hälften av platserna och de ultrakonservativa Salafisterna fick en fjärdedel. Resten gick till liberala, oberoende och sekulära politiker.

23-24 maj 2012 hölls det första presidentvalet. Tretton personer kandiderade, men Muhammad Mursi och Ahmed Shafiq som var den senaste premiärministern under Mubarak blev de två finalisterna. 16-17 juni vann Mursi valet med 52 procent. Den 30 juni svor han presidenteden. Den 19 november 2012 drog sig liberala partier och kyrkans representanter ur arbetet med att skriva en ny konstitution i protest mot islamisternas försök att tvinga dem att anpassa sina åsikter. Den 22 november 2012 tilldelade Mursi sig själv större makt, vilket gav hans beslut immunitet från domstolsprövningar och hindrade domstolarna från att upplösa den nya konstituerade församlingen. Detta följdes av stora protester. Den 4 december protesterade mer än 100 000 personer vid presidentpalatset. Demonstranterna krävde att det skulle skrivas en

ny konstitution och att folkomröstningen skulle ogiltigförklaras. Dagen efter attackerade islamister ett oppositionellt möte och minst tio personer dödades.

Den 15 december till den 22 december hölls andra folkomröstningen. 64 procent röstade för den nya konstitutionen, men valdeltagandet var lågt.

den 25 januari 2013 protesterade återigen hundratusentals mot Mursi på tvåårsdagen av det som kom att bli startskottet för revolutionen. Sammandrabbningar ägde rum på flera ställen. Följande månader hölls veckolånga protester och många människor dog.

Den 7 april 2013 attackerade en muslimsk mobb kopternas huvudkatedral under en begravning för fyra kristna som dödats dagen innan. Den koptiske påven Tawadros II beskyllde officiellt Mursi för att inte beskydda dem bättre.

Den 23 juni 2013 misshandlades fyra egyptiska shiiter till döds i utkanten av Kairo. Den 30 juni demonstrerade miljoner egyptier och krävde att Mursi skulle avgå. Åtta personer dog i sammandrabbningarna utanför Muslimska brödraskapets högkvarter i Kairo. Kommande veckor fortsatte demonstrationerna och den egyptiska militären gav de båda sidorna 48 timmar att lösa konflikten, annars skulle militären gripa in på egen hand.

Den 2 juli 2013 offentliggjorde militären sin reservplan om de båda sidorna inte skulle komma överrens. De kommer att ersätta Mursi med en tillfällig regering, avskaffa den islamistbaserade konstitutionen och kalla till nyval inom ett år. Den tredje juli 2013 gjorde militären allvar av sin plan då ingen lösning hade nåtts (<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/egypt/10156802/Egypt-timeline-from-revolution-to-the-current-crisis.html>).

Politiken i Egypten har alltså blivit alltmer polariserad. På ena sidan har vi Muslimska brödraskapet som efter valet hävdar att de har rätt till makten genom sin valseger. På andra sidan har vi oppositionen som menar att valdeltagandet varit för lågt för att göra valet giltigt och att de enligt den egyptiska konstitutionen har rätt att avsätta en president som missköter sig. Däremellan sitter militären som hävdar att de försöker upprätthålla ordningen i det kaos som utvecklats efter revolutionen. Vi har alltså tre parter i konflikten:

1. **Muslimska brödraskapet** som grundades 1928 och under många års tid verkat under jorden. De har beskyllts för att ha kontakter med terrorism även om detta är något de själva förnekat. Muammad Mursi har under den här tiden varit ledaren för brödraskapet.
2. **Oppositionen** som vi i vår studie valt att kalla demonstranterna och företrädarna för de oppositionella partierna som bland annat består av liberala partier, bland annat en arbetarrörelse och en vänsternationalistisk rörelse. Till oppositionen hör även de som tidigare röstat på Mursi, men som ångrar sig och nu vill utlysa nyval.
3. **Militären**, som med sin vapenarsenal och sina utbildade soldater utgör en stor maktfaktor i Egypten. Egypten har allmän militärtjänstgöring, vilket gör militären förankrad i folket, även om de flera gånger blivit anklagade för övervåld. Själva hävdar de att de håller ordning i landet när landet går in i kaos utan tydligt styre.

2. SYFTE

I Sverige har vi en lång tradition av fria medier och det finns starka journalistiska ideal som understryker vikten av att informera, granska och vara ett forum för debatt. I en allt mer medierad värld ökar dessutom behovet av en objektiv rapportering av olika händelser eftersom det många gånger endast är genom medierna vi tar del av vissa händelser. Egyptiska revolutionen har förvisso visat att sociala medier kan ha ett minst lika stort inflytande på rapporteringen, men det minskar inte behovet av att producera objektiv journalistik som kan hjälpa de som tar del av den att själva skapa sig en åsikt.

2.1. Hur ser svenska journalister på objektivitet?

Frågan är dock om det är självklart att alla medier måste vara objektiva? I Sverige är det egentligen bara public service-medierna som har krav på sig att vara objektiva i sin nyhetsförmedling. Men det kan fortfarande finnas en åsikt inom journalistkåren i sin helhet att objektivitet är ett eftersträvt ideal. I Kent Asps antologi *Svenska Journalister* (2012) har Jenny Wiik gjort en studie i huruvida svenska journalister anser att objektivitet är ett viktigt ideal.

Bland svenska journalister har objektivitetsidealet stärkts med elva procentenheter sedan 1999. 1999 ansåg 47 % av de svenska journalisterna och 2011 hade alltså siffran ökat till 58 %. Detta gör att objektivt förmedla nyheter till den tredje viktigaste uppgiften för journalister med endast "Granskande av samhällets maktavare" och "Enkelt förklara händelser" som mer viktiga (Asp, 2012). Att objektivitetsidealet stärkts kan bero på ett flertal olika anledningar:

1. Att journalistikens kommersialisering har gjort att konkurrensen ökat och att medierna därför tvingats söka nya bredare publik. Med hårdare konkurrens medföljer hårdare krav på att journalistiken ska vara objektiv. Det blir en kvalitetsstämpel.
2. Kommersialiseringen har också gjort att nyhetsföretagen i större utsträckning tvingats anpassa sig till annonsörerna vilket gör att journalisterna i större utsträckning måste markera sitt oberoende.
3. Den liberala modellen, som innebär att pressen är professionaliserad, kommersiell och med få statliga ingripanden, har spridit sig utanför till exempel USA och Storbritannien där den tidigare varit stark. Svenska medier har tagit intryck av detta och de krav på objektivitet som den liberala modellen innebär. I Sverige har vi dessutom historiskt sett ett starkt public service-medium som hjälper till att hindra kommersiella element att påverka nyhetsförmedlingen (Asp, 2012).

I undersökningen tycker de yngre journalisterna i större utsträckning att objektivitet är ett ideal i jämförelse med de som är 60 år eller över som fortfarande ser objektivitet som viktigt om än inte lika viktigt. Detta kan förklaras med att de som har många år i yrket utvecklat en mer pragmatisk syn på objektivitet. Det går kanske inte vara objektiv i alla lägen och har anpassat sina svar efter den vetskapen. En annan förklaring kan vara att en större del av de yngre journalisterna gått på journalisthögskola där objektivitet är en stor del av undervisningen. De har alltså präglats av professionella ideal i större utsträckning än de äldre journalisterna (Asp, 2012).

På grund av att så stor del av den svenska journalistkåren tycker att objektivitet är så pass viktigt blir det intressant att se huruvida detta återspeglas i det nyhetsmaterial som produceras. Om man inte arbetar inom public service har man alltså inga formella krav

på sig att vara objektiv men journalisterna själva anser att objektivitet är något viktigt och en norm för vad som anses vara god journalistik. Det finns alltså ett ideal bland svenska journalister att vara objektiv. Frågan är då hur väl detta ideal efterlevs.

2.2 Debatt vid Utrikespolitiska institutet

Vid en debatt vid Utrikespolitiska Institutet den 8 februari 2013, det vill säga innan Muammad Mursi blev avsatt, diskuterades huruvida det utbredda stödet för Islam är detsamma som den egyptiska folkviljan. Medverkande i debatten var bland annat Amr Darrag, brödraskapare och ordförande i utrikesutskottet och före detta generalsekreterare i grundlagsförsamlingen och oppositionella Mohammed Aboulghar, ordföranden i Egyptens socialdemokratiska parti. Vid debatten blev det tydligt hur långt ifrån varandra parterna åtminstone då befann sig. Amr Darrag menade att de med det egyptiska folket bakom sig rör sig framåt på den demokratiska vägen och att man kanske inte måste enas om varenda lagparagraf. Mohammed Aboulghar å sin sida, menade att de lagparagrafer som Darrag talade om bland annat ger det islamiska universitet al-Azhar rätt att tolka hur egyptiska lagar ska stämma överrens med sharia, den islamiska lagen, vilket är ett stort bakslag för demokratin. Mohammed Aboulghar menade även att då endast en tredjedel av egyptiska folket deltog i valet, står inte folket bakom Mursis beslut. Endast drygt 10 miljoner av 51 miljoner röstberättigade stod bakom Mursi. När de skulle skriva den nya grundlagstexten hade samtliga icke-islamistiska partier lämnat salen i protest mot att Muammad Mursi krävde ett textförslag innan grundlagsförsamlingen hade hunnit komma överrens (Jönsson, 2013).

Oavsett vem som har rätt så visar den här debatten att Egyptens demokrati fortfarande inte är självklar. I Sverige finns tydliga värderingar om demokrati och dessa värderingar kan påverka nyhetsrapporteringen (Ghersetti, 2000). Men trots det är det fortfarande inte en självklarhet att ta ställning för den folkvalda parten om det finns frågetecken på *hur* det folkliga stödet egentligen ser ut. Per Jönsson (2013) på Utrikespolitiska Institutet uttryckte det så här; "En majoritet är inte alltid detsamma som demokrati". Detta blir därför också ett incitament för att studera om den svenska rapporteringen varit objektiv i betydelsen balanserad.

2.3 Syfte och frågeställningar

Den övergripande fråga vi valt att fokusera på handlar egentligen om huruvida den svenska rapporteringen om händelserna i Egypten sommaren 2013 varit objektiva/opartiska. För att ta reda på detta kommer vi att utgå från flera frågor för att slutligen landa i en sammantagen bedömning:

1. Har rapporteringen varit geografiskt allsidig?

John Balzar, en förre detta amerikansk marinsoldat som även arbetat som korrespondent för Los Angeles Times och bland annat ansvarat för tidningens bevakning av Kairo menar att en reporters arbete består av fyra steg; betraktande, logistik, skrivande och arkivering. Dessa fyra steg tar olika mycket tid beroende var i världen man befinner sig i. I stora delar av Afrika där John Balzar arbetat tog logistikdelen upp större delen av hans arbetstid (Hannerz, 2004).

I en stad som Kairo, med över tio miljoner invånare ökar såklart kraven på logistik för en reporter jämfört med en sömning småstad på landet. En stor del av Kairos invånare är bilburna och till och med ringleden runt staden korkas med jämna mellanrum igen så till den grad att man måste anpassa sina planer efter trafikens rytm. Givetvis borde detta påverka arbetssättet för journalister. Här finns politikens högborg, men samtidigt bara en knapp tiondel av landets befolkning. Vi har en föreställning om att kanske 95 procent av rapporteringen om Egypten på någon vis handlat om Kairo. Detta är på sätt och vis i så fall förståeligt eftersom de dramatiska händelserna på till exempel Tahrirtorget har ett stort nyhetsvärde. Samtidigt är det sannolikt att anta att mycket har hänt även utanför huvudstaden som har betydelse.

2. Har medierna tagit ställning för någon part?

I vissa fall finns det en gemensam värdegrund där vad som är rätt och fel och vem som är ond eller god, är en "självklarhet". Det öppnar för en mer subjektiv nyhetsrapportering. Detta är omdiskuterat och det finns olika syn å huruvida det är önskvärt eller inte. Cecilia Uddén går så långt att hon menar att subjektivitet i vissa fall till och med kan vara ett konkurrensmedel i en bransch som präglas av minskade resurser och "journalistik subjektivitetsskräck". För att vara personligt närvarande kan ibland en minskad objektivitet vara ett pris värt att betala (Häger, 2009).

Det finns en problematik med resonemanget om med en gemensam värdegrund. Det förutsätter att det finns någon typ av objektiv bild av vad som är rätt och fel, vilket kanske inte alltid är så självklart. Vad som i Sverige anses som politiskt korrekt finns det helt andra uppfattningar om på andra ställen. Föga troligt står dessutom hela Sverige bakom alla politiskt korrekta åsikter man kan tänkas ha. En fråga som fri abort till exempel, som för många i Sverige kanske är självklar, är inte alls en självklar fråga i andra delar av världen. Hur kan vi, boende i ett av världens rikaste länder och ofta utan djupare kunskap om vad det till exempel innebär att leva i fattigdom, även göra anspråk på vad som "objektivt" är rätt och fel? FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna ger för visso goda riktlinjer, men utöver dem är det svårt att hävda en åsikt som självklar. I vår fallstudie antar vi att den demokratiska värdegrunden påverkar rapporteringen. Att Muammad Mursi vunnit valet med demokratiska medel påverkar rapporteringen.

3. Hur stor del av rapporteringen har skett genom nyhetsbyråer och hur stor del har varit eget material?

Koncentrationen som råder kring bland annat nyhetsbyråer och massmedia i ett fåtal välutvecklade länder undergräver möjligheterna för fattigare länder att få en jämställd relation. Det leder enligt Sean MacBride (1980), vinnare av Nobels fredspris 1974, till att många länder i tredje världen förblir i beroendeställning till rikare länder. Utvecklingsländerna blir genom sin egen begränsade möjlighet att samla och sprida information beroende av internationella nyhetsbyråer för att få information om

varandra (MacBride, 1980). Även om Sean MacBride skrev detta för drygt trettio år sedan är det fortfarande aktuellt då de största nyhetsbyråerna fortfarande har en särställning.

Det finns många exempel på hur det kan gå till inom utrikesjournalistiken. Ulf Hannerz (2004) berättar till exempel om en reporter i Jerusalem som skulle rapportera om Israels premiärminister Benjamin Netanyahus möte med Yassir Arafat på Israel/Gaza gränsen. Hannerz frågade honom om han inte skulle åka dit, men då svarade han att han hade en hjälpreda, en "stringer" som istället åkte till gränsen för att det var närmare för honom. En annan journalist som arbetade på en annan amerikansk tidning hade heller inte varit på plats. Det var ingen av hans arbetsgivare som räknade med det, utan det räckte med en rapport från AP (Hannerz, 2004). Visst kan det finnas en problematik med att själv inte vara på plats. Dels kanske journalisten går miste om viktiga detaljer i omgivningen och dels blir det ytterligare ett steg innan det når läsaren, ytterligare en "gatekeeper" som avgör vad som är värt att föra vidare.

Många europeiska och nordamerikanska tidningar har dock egna korrespondenter ute på fältet för att komplettera nyhetsbyråernas material. Dagens Nyheter har till exempel just nu nio fasta utrikesreportrar och sju stringers och Expressen har tio utrikesreportrar på plats ute i världen. Detta är bara två exempel som visar att nyhetsbyråerna med "the big three" i spetsen inte alls besitter någon typ av monopol, även om de fortfarande är mäktiga (Hannerz, 2004). En stringer är en typ av frilansjournalist som befinner sig på plats och som redaktioner eller journalister kan ringa upp om det händer någonting. Han eller hon får betalt per jobb han eller hon gör.

4. Har rapporteringen varit händelseinriktad?

Mycket av utrikesjournalistiken tenderar att handla om stater snarare än samhällen (Hannerz, 2004), Hannerz syftar då mycket på rapporteringen av Israel-Palestinakonflikten. Men detta kan även vara applicerbart på Egypten. Vår hypotes är att mycket handlar om just staten Egypten och konflikten mellan de styrande och oppositionen. Än en gång är det värt att påpeka Egyptens storlek och befolkningsmängd. Vad som pågår i Kairo kanske inte alltid hör direkt samman med vad som pågår ute på landsbygden där det största delen av egyptierna bor.

5. Har rapporteringen varit objektiv, i betydelsen balanserad?

Objektivitet har inte alltid varit ett av de journalistiska idealen utan har vuxit fram allteftersom tidningarna velat nå en bredare publik (Häger, 2009). I en artikel från Columbia Journalism Review skriver Brent Cunningham (2003) att frågar man tio olika journalister om vad objektivitet är så lär man få tio olika svar. Det finns alltså olika syn på vad objektivitet egentligen betyder. Detta ämne kommer vi att gå in djupare på, och då objektivitet är ett så pass komplext begrepp kommer vi att inrikta oss mot

balans. Slutligen kommer vi alltså att försöka bedöma huruvida den svenska rapporteringen om Egypten varit balanserad eller inte.

3. TIDIGARE FORSKNING OM JOURNALISTIK OCH ARABISKA VÅREN

Mycket av den tidigare forskningen kring journalistik och den egyptiska revolutionen har handlat om sociala mediers påverkan på revolutionen och vad de nya medierna betytt för att revolutionen överhuvudtaget har blivit av. Dessutom finns det inte så mycket svensk forskning på det här ämnet. Philip N. Howard och Muzammil M. Hussain tar i sin bok *Democracy's fourth wave* (2013) upp om det i själva verket var internet som avsatte diktatorerna i Mellanöstern. Om demokrati går hand i hand med yttrandefrihet och tillgång till kunskap kan internet spela en viktig roll i en demokratiseringsprocess, även om detta bara är en kugge i maskineriet. Redan 2003 hade sex miljoner människor i Egypten tillgång till internet. Denna utveckling kan i sig själv räknas som en revolution (Poole, Richardson, 2006). Detta har givetvis påverkat utvecklingen i Egypten, även om det inte är detta vi valt att studera.

Demokratiska strömningar fanns i regionen långt innan mobiltelefoner och internet kom till dessa länder. Men i och med den nya teknologin kunde människor med demokratintresse bygga nätverk och organisera politisk aktion (Hussain, Howard, 2013). Digitala medier hjälpte dock till att accelerera revolutionen. Egypten är det arabland där flest människor har tillgång till en mobiltelefon. När Tuniens diktator Zine El Abidine Ben Ali avsattes var mycket av nyhetsförmedlingen kring detta censurerad av statligt styrd media. Trots detta spred sig nyheterna snabbt på grund av den stora och aktiva onlineverksamheten där granskande journalister, illegala politiska partier och allmänt missnöjda medborgare interagerade. Det muslimska brödraskapets nätbaserade nyhetsrapportering förbjöds i samband med detta och i samma veva flyttade de sina servrar till London för att kunna fortsätta sprida nyheter och skapa opinion (Hussain, Howard, 2013).

Då många svenska nyhetsmedier väljer att citera Al-Jazeera är det intressant att titta på huruvida deras bevakning anses objektiv. Vi kommer in på detta senare i studien. Tidigare forskning har visat att Al-Jazeera har brustit vad gäller objektivitet i sin nyhetsförmedling och att de inte uppfyller de krav som traditionellt ställs på västerländsk journalistik.

4. UTRIKESJOURNALISTIKENS ALLMÄNNA VILLKOR – EN TEORETISK INGÅNG

4.1 Vad är objektivitet?

4.1.1 Objektivitet Historia

Begreppet objektivitet formulerades under mitten på 1800-talet. Enligt tidningshistoriker skedde detta i samband med den elektriska telegrafens intåg i världen. Objektivitet i den bemärkelsen handlade om presentation av fakta som en osminkad sanning av verkligheten och man delade upp fakta och värderingar (Allen 2004). Objektivitet har alltså inte alltid varit ett av de journalistiska idealen utan har vuxit fram allteftersom tidningarna velat nå en bredare publik (Häger 2009).

4.1.2 Objektivitet definition

Objektivitet är ett principiellt och praktiskt komplicerat begrepp. Begreppet har sedan slutet av 1960-talet stått för ett viktigt perspektiv på det journalistiska arbetet. Det ställdes krav på en förklaring av hur begreppen saklighet och opartiskhet skulle uppfattas och Jörgen Westerståhl, statsvetare och professor vid Göteborgs Universitet gjorde således en uttolkning av begreppet objektivitet. Westerståhl försökte bestämma objektivitet utifrån radiolagen och menade att det som kallas objektivitet innehåller fyra krav på nyheter: **Sanning, relevans, balans och neutral presentation** (Hadenius, Weibull, Wadbring, 2011)

Sanningskravet är överordnat de resterande tre kraven då om en nyhet inte är sann finns det ingen anledning att undersöka huruvida den är relevant, neutralt presenterad eller balanserad. (Westerståhl, 1972)

Kravet på relevans innebär att en händelse ska få så stor plats och utrymme som den förtjänar. Huruvida en nyhet får det är svårt att avgöra. Westerståhl gjorde då jämförelser mellan Sveriges Radio och andra nyhetsmedier. Om Sveriges Radio i dessa undersökningar avvek starkt från dels bedömningar gjorda av nyhetsbyråer samt tidningar av olika partifärg avvek man då också från kravet på relevans (Westerståhl, 1972).

Balanskravet hör enligt Westerståhl samman med opartiskhet. En opartisk nyhetsförmedling är en balanserad sådan. Den ska ge olika parter utrymme och rapportera om alla relevanta händelser. Bland annat ska den inte ge plats åt vissa valda delar av en parts (parti/organisation med mera) totala utbud. I exempelvis en stridssituation ska den objektiva nyhetsförmedlingen ange förlustrapporter från båda parter (Westerståhl, 1972).

Kravet på neutral presentation handlar om att journalisten inte kan ta ställning för eller emot den ena eller andra parten. Han eller hon får inte använda den ena partens propagandavokabulär. Rapporteringen ska alltså även här vara opartisk (Westerståhl, 1972).

Dessa objektivitetsundersökningar blev efter publikation föremål för debatt. Kommunikationsforskaren Karl Erik Rosengren tog i samband med Westerståhls objektivitetsdefinition fram två begrepp som skulle användas för att avgöra nyhetsförmedlingens objektivitet: **extra-media-data och intra-media-data**. Dessa två begrepp appliceras på journalistiken för att ta reda på huruvida mediernas nyhetsförmedling rapporterar om det som verkligen har hänt.

Som extra-media-data definieras den av medierna oberoende verkligheten. Detta kan handla om dagböcker, offentlig statistisk eller riksdagsprotokoll. Intra-media-data är i sin tur den information som förmedlas av medierna.

Den information man får via detta ska sedan jämföras med varandra och på så vis får man en rättvisande bedömning av mediernas nyhetsförmedling.

Denna syn på objektivitet har i sin tur kritiserats då det är orimligt att göra sådana jämförelser med verkligheten eftersom det är svårt att veta huruvida journalisten/redaktionen hade all kunskap om verkligheten när nyheten förmedlades. Fakta kan ha kommit fram i efterhand som journalisten vid produktionstillfället inte kände till (Hadenius, Weibull, Wadbring 2011).

Det finns många exempel på när journalistiken kanske inte varit så objektiv. Särskilt i krigstider finns det en tendens att journalistiken blir mindre objektiv. Samarbeten med myndigheter inför publiceringar som är känsliga just i krig är vanliga, men sällan har det blivit så tydligt som efter den elfte september. Då vägrade amerikanska tv-bolag att sända mer än endast korta klipp med Usama Bin Laden, vilket hindrade den amerikanska befolkningen att skapa sig en bättre bild av den man som USA kämpade så hårt för att eliminera (Paterson, Sreberny, 2004). Visst kan man hävda att det fanns fog för detta beteende. Är det verkligen rimligt att ställa samma objektivitetskrav att inte ta ställning, att höra båda parter etc. om det handlar om en massmördare? Kanske vägs det upp här genom att balansdelet blir desto viktigare. Samtidigt är man väl i juridisk mening oskyldig fram till att man dömts?

Ovan nämnda fall är kanske ett extremfall, men det finns en problematik med resonemanget om en gemensam värdegrund. Samtidigt kan det också finnas förståelse för det i vissa fall. Vad är rätt och fel och vem är ond eller god? En gemensam värdegrund öppnar för en mer subjektiv rapportering. Detta är omdiskuterat och det finns olika syn på huruvida det är önskvärt eller inte. Cecilia Uddén menar att det går att vara saklig och opartisk men fortfarande subjektiv (Häger, 2009).

Motsatsen till objektiv torde vara tendentiös, det vill säga att det finns en tendens mot den ena eller andra sidan som journalisten i fråga skriver om. Tendens kan även finnas hos källan, det vill säga om källan har något att vinna på att framföra sin sida av historien. Samtidigt menar amerikanska forskare att objektivitetsbegreppet håller på att förändras. Det blir vanliga att propagera för en åsikt som går i linje med de lyssnare man har (Häger, 2009).

4.2 Vad är verklighet?

Att journalister förmedlar verkligheten i nyhetsrapporteringen är omdiskuterat. Bara verkligheten i sig är föremål för diskussion. Vad är egentligen verklighet? Marina Gheretti (2000) menar i sin avhandling *Sensationella berättelser* att man kan dela upp nyheternas bild av verkligheten i tre delar.

- Spegling. Nyheterna förmedlar bara det som händer och skapar således inga egna nyheter. Den här uppfattningen har främst journalister själva, och förutsätter objektiv och oberoende rapportering. Det som talar emot den här teorin är att verkligheten givetvis är så mycket större och omfattande än den skärva som journalister lyckas förmedla.

- Medskapande. Här menar man att det inte finns någon objektiv verklighet, utan allt är en social konstruktion som påverkas av kön klass och ras. Journalistiken är mycket delaktig i den här konstruktionen genom att de som agerar i det offentliga rummet anpassar sig till medierna. Det som talar emot den här teorin är att även om en verklighet är skapad blir den inte desto mindre verklig.
- Omformning. Det är nödvändigt att forma om verkligheten för att den ska bli förståelig och intressant för publiken och mediernas format kräver dessutom en omformning. Det finns dock mycket som påverkar omformningen. Rutiner och resurser i synnerhet då till exempel en tidning utan en ekonomiredaktion tenderar att skriva mindre om ekonomi. Dessutom påverkar rådande ideologiska uppfattningar och journalistiken kan på så vis förstärka de rådande makterna i samhället (Ghersetti, 2000).

Förmodligen ligger verkligheten någonstans mitt emellan dessa tre delar. En omformning är som tidigare nämnts nödvändig, och även om en spegling av verkligheten är att föredra kan det nog ibland vara mer av en chimär än sanning. Att medierna är medskapare till verkligheten är mer tydligt i vissa sammanhang. I fallet med den Egyptiska revolutionen blev sociala medier ett viktigt verktyg för händelseutvecklingen, samtidigt som om man tittar på Hannerz (2004) resonemang om att internationella nyhetsbyråer förmedlar den största delen information till människor i u-länder, går även det i linje med teorin om att medierna är medskapare till verkligheten.

4.3 Nyhetsbyråer

Nyhetsbyråer har en central plats inom det ämne vi valt att studera. Därför vill vi här också ägna detta stycke åt att skrapa lite på ytan till nyhetsbyråernas värld. Det finns förvisso relativt lite moderna studier om nyhetsbyråer. En anledning till detta är att nyhetsbyråernas material har ökat drastiskt vilket gör det problematiskt att genomföra en sådan omfattande studie. Mellan åren 1985 till 2002 ökade volymen på nyhetsbyråernas material från 222 "stories" per dag till 20 miljoner ord per dag knappt 20 år senare (Paterson, Sreberny, 2004).

Nyhetsbyråer har ibland kritiserats för att inte ha en balanserad rapportering. Detta har visat sig genom vilka delar av världen man rapporterat från, att vissa ämnen får större plats än andra. Ett exempel är att man tenderar att rapportera om politik och ekonomi vid rapporter från "The First World" medan vid Tredje Världen-rapporteringar handlar nyheterna mer om krig, kris och panik (Paterson, Sreberny, 2004).

Sean MacBride (1980), vinnare av Nobels fredspris 1974, skrev i sin rapport *The MacBride report* om relationen mellan tredje världen och västvärlden. Där menar han att för att vara helt fri måste det finnas ett informationsutbyte åt två håll. Koncentrationen som råder kring bland annat nyhetsbyråer och massmedia i ett fåtal välutvecklade länder undergräver möjligheterna för fattigare länder att få en jämställd relation. Det gör att tredje världen förblir i beroendeställning till rikare länder, vilket vi tidigare nämnt. Utvecklingsländerna blir alltså beroende av internationella nyhetsbyråer för att få information om varandra (MacBride, 1980). Amerikanska Associated Press och franska Agence France-Presse är bara två exempel på nyhetsbyråer som dominerar världsrapporteringen idag (Paterson, Sreberny, 2004). Även om ett utvecklingsland som

Egypten givetvis har sina egna medier spelar med stor sannolikhet internationella nyhetsbyråer en viktig roll, särskilt då flera av medierna i mellanöstern tidigare varit starkt censurerade (Paterson, Sreberny, 2004). Dock är det värt att nämna att den egyptiska regeringen innan revolutionen inte var så noga med att censurera internet eftersom det inte var så många som hade tillgång till det (Hannerz, 2004). Det är egentligen ironiskt då just internet och sociala medier blev ett av revolutionens viktigaste verktyg.

Mycket av det som händer i utvecklingsländer får invånarna reda på genom internationella medier med större resurser. Detta är intressant då de flesta av dessa journalister också är västerlänningar (Hannerz, 2004). I förlängningen borde även detta kunna leda till just det som Sean MacBride skrev i sin rapport 1980, att egyptierna varit delvis beroende av den västerländska rapporteringen. Det skulle i sin tur kunna leda till att de västerländska nyhetsbyråerna och journalisterna i sin roll som den tredje statsmakten kunnat påverka utvecklingen av revolutionen i Egypten. Därför är det relevant att studera vad som egentligen skrivits av de största internationella nyhetsbyråerna.

4.4 Sociala medier

Då sociala medier spelat en viktig roll under revolutionen i Egypten vill vi här beröra ämnet. Sociala medier har onekligen påverkad, även om det är omdiskuterat hur mycket. Under protesterna i Nordafrika och Mellanöstern var det många vanliga medborgare som på olika sätt rapporterade från händelsernas centrum. Via Twitter, bloggar och genom att skicka bilder och videoklipp spred sig händelser över Internet som en löpeld. På så vis blev dessa medborgare en del av mediasfären då de själva hjälpte till att rapportera från demonstrationerna. Denna typ av material har kallats "user-generated content" och blev en viktig del i rapporteringen av protesterna. Då många nyhetsförmedlare inte hade reportrar på plats fick man i stor utsträckning förlita sig på denna typ av material och det journalistiska arbetet blev en sällningsprocess där man fick avgöra vad som skulle tas med i nyhetsförmedlingen. Frågan är hur beroende av varandra dessa två parter var. Innan Internet har proteströrelserna ansetts vara mer beroende av medierna än vice versa. Men i och med att det nu är möjligt att sprida material själv via olika sociala medier har det argumenterats för att relationen mellan proteströrelser och medierna har förändrats. Makten har i viss mån förskjutits från medierna till proteströrelserna även om mediernas makt också består då de når många människor.

Det finns en kritik mot denna maktförskjutning bland många journalister som menar att genom att ta in denna typ av material lämnar man ifrån sig kontrollen över, inte bara vilka nyheter som förmedlas, utan också hur de förmedlas. Att ta in denna typ av material kan då göra att medierna får agera språkrör åt en viss protestgrupp eller organisations åsikter.

I Maximilian T. Hänska-Ahy och Roxanna Shapours (2012) studie *Who's reporting the protests* har man intervjuat journalister på BBC Arabic och BBC Persian under åren 2009-2011 och kommit fram till att det finns en förändrad attityd till så kallat user-generated content (UGC) Efter att kanalerna förlorat tillträde till Iran under protesterna vid presidentvalet 2009 blev de beroende av UGC för att kunna rapportera något överhuvudtaget. På BBC förekom då diskussioner huruvida man kunde lita på materialet men man insåg tillslut att det inte gick att klara sig utan det. 2009 fanns alltså en skepsis

mot denna typ av material men på grund av att man under de två år studien genomfördes lyckades bygga upp relationer och arbetsmetoder med de som producerar UGC kände man sig 2011 betydligt mer trygga och tillfreds med vanliga medborgares nya roll i nyhetsförmedlingen (Hänska-Ahy, Shapour, 2012).

4.5 Al-Jazeera

Då Al-Jazeera spelar en viktig roll som nyhetsförmedlare i mellanöstern och inte minst i Egypten är det rimligt att anta att även en del av de svenska mediernas information kommer från detta medium. Därför är det relevant att särskilt nämna detta medium. Vi kommer inte att fördjupa oss alltför mycket i detta ämne, men vi tycker ändå att det förtjänar sin plats i vår studie.

Al-Jazeera spelade en viktig roll i revolutionen vilket till exempel märktes under demonstrationerna vid Tahrirtorget då en aktivist ringde till Al Jazeeras chefredaktör och sa

“If you switch of your cameras tonight, there will be genocide.. You are protecting us by showing what is happening in Tahrir Square”.

Digital Media and the Arab spring: Democracy's fourth wave, N. Howard, M.Hussein. s. 90

På samma sätt hävdar den amerikanske journalisten Yoram Abdullah Weiler att Al-Jazeera och Muslimska brödrskapet sitter i samma båt på grund av pengaflödet mellan länderna. Weiler har konverterat till inriktningen Shia inom islam och bor i Colorado i USA. Han skriver om islam, ekonomi och politik i Tehran Times. I en artikel från den 11 augusti i år hävdar han följande:

“Qatar, which has thrown its full support behind the Muslim Brotherhood, also funds the popular Al-Jazeera media network that Gresh refers to as “the mouthpiece of the Brotherhood, in Egypt and, to a lesser extent, in Tunisia.””.

Den här typen av påståenden vore så klart komprometterande för ett medieföretag i Sverige, ändå kan svenska medier citera Al-Jazeera som en trovärdig källa.

Meningsfulla fria val existerade inte före 2006 i Mellanöstern och därför var också folkets åsikter ointressanta. Samtidigt har det funnits en dialog mellan Mellanösterns folk och deras ledare. Denna dialog har kommit att bli allt viktigare i demokratiseringsprocessen (Howard, Hussain, 2013). Den medieorganisation som utan tvekan varit viktigast när det kommit till att påverka människors åsikter i Mellanöstern är Al-Jazeera. En nyhetskanal från den lilla halvön Qatar som efter 11 september blivit en världskänd nyhetsförmedlare (Howard, Hussain, 2013). Al-Jazeera har utvecklats till att bli en stor maktfaktor i Mellanöstern med förmåga att påverka både åsikter och politik i Arabvärlden. Detta ledde till att dåvarande myndigheter fick allt svårare att behålla sina starka ställningar (Howard, Hussain, 2013). Om vi då utgår från att Al-Jazeera har påverkat utvecklingen av den Egyptiska revolutionen, är det givetvis intressant att mycket av pengarna som finansierat en del av det muslimska brödrskapet har sitt ursprung i samma ställe.

4.6 Utrikesjournalistik

Den akademiska litteraturen om utrikesjournalistik är överraskande begränsad. Det finns inte så mycket skrivet om detta ämne (Hannerz, 2004). Dock spelar

utrikesjournalistiken under speciella förutsättningar jämfört med lokaljournalistiken. Vi nämnde tidigare de fyra stegen som John Balzar talade om: Beträktande, logistik, skrivande och arkivering är alla viktiga och påverkar arbetssättet beroende på var man befinner sig i världen. I stora delar av Afrika, där John Balzar arbetat tog logistikdelen som sagt upp större delen av hans arbetstid (Hannerz, 2004). Det är rimligt att anta att logistik tagit upp en stor del av arbetstiden i Egypten. Kairo med sina tio miljoner invånare är en stad som många gånger är svårframkomlig, vilket påverkar journalister som vill ta sig till olika platser i staden och landet.

Det är en balansgång mellan att ha ett nytt perspektiv och att ha lokal kännedom om platsen man befinner sig på. Korrespondenter som stannar länge på ett ställe har fördelen att de både får större förståelse för en aktuell konflikt och har därmed lättare att se vilka faktorer som lett fram till en viss händelse, och även att de får större och bredare lokala nätverk och framförallt ofta kan hantera det lokala språket (Hannerz, 2004). Nackdelen om man är länge på ett ställe kan å andra sidan vara att man efter ett tag slutar förundras och fascineras över de svar intervjupersonerna ger. Det ger helt enkelt en känsla av att man vet mer än intervjupersonen i fråga (Hannerz, 2004). Det finns enligt Hannerz en pågående debatt om huruvida vilken variant som är bättre, men en sund journalistik borde väl ändå präglas av riktighet, saklighet och välgrundad fakta framför nyfikenhet och fascination?

Som vi tidigare nämnde har fortfarande många både svenska/europeiska och nordamerikanska tidningar egna reportrar på plats vilket är positivt då journalistiken inte blir lika beroende av mäktiga nyhetsbyråer.

4.6.1. Parachute journalists

Parachute journalists är ett begrepp inom utrikesjournalistiken som symboliserar de journalister som likt fallskärmshoppare landar på nya platser hela tiden för att rapportera. Terry Leonard, numera chef för Associated Press, var länge stationerad i Rom för att vara en "parachutist" som skickas ut till olika platser direkt när något händer. Ofta med begränsad eller ingen tidigare erfarenhet av den plats de besöker skickas den här typen av journalister ut för att rapportera om aktuella händelser. Under Terry Leonards tid som "parachutist" (eller "fireman" som det också kallas) besökte Terry Leonard inte mindre än femtio länder och rapporterade från trettiofem (Hannerz, 2004). Man kan fråga sig huruvida sådan journalistik kan vara välgrundad och tillräckligt påläst. För det första, är det nog få journalister som behärskar alla språken i trettiofem olika länder, vilket betyder att man är i ett konstant behov av tolkar. Redan där går en del av trovärdigheten förlorad då journalisten inte kan prata direkt till sin intervjuperson. Denna problematik tar även Hannerz (2004) upp. En parachutist skickas som sagt ut till platser där det förekommer dramatiska eller viktiga händelser. Frågan är hur djupt man hinner sätta sig in i varje lands konflikter med så många länder att bevaka. Är det över huvud taget möjligt att göra bakgrundsresearch som är tillräcklig för att ge en *objektiv* och bred bild av var och en av dessa länders konflikter och händelser? Svaret borde te sig ganska naturligt, någonstans borde viktig information gå förlorad. Samtidigt kan man fråga sig vad alternativet är. Kanske är det bättre med bristfällig information som bär någon typ av riktighet, än ingen information alls.

Många gånger väljs de platser där korrespondenterna blir placerade givetvis utifrån platsens relevans men även utifrån hur goda flygförbindelser det finns. London, Paris

och Rom är ofta givna platser för både nyhetsbyråer och tidningars egna korrespondenter och även Kairo är en sådan plats (Hannerz, 2004). Dessutom kallas många av korrespondenterna för mellanösternkorrespondenter, vilket gör de mer flexibla i sina roller vilket möjliggör resor mellan länderna i regionen. Även Sveriges Radios Cecilia Uddén åkte under sin tid som korrespondent i Kairo åtminstone var fjärde eller sjätte vecka till Jerusalem (Hannerz, 2004).

4.6.2. Nyheter i krig

Under Irakkriget upplevde många erfarna journalister att arbetsförhållandena vid krigsrapporteringen var de värsta de någonsin varit med om. Situationen ansågs vara så farlig att reportrarna inte kunde utföra sitt arbete då de var oförmögna att resa inom landet eller leta på gatorna efter nyheter. Man kan säga att rapporteringen från Irakkriget var ofullständig (Wahl-Jorgensen, Hanitzsch, 2008). Dessa förutsättningar må vara extrema, men även under brinnande demonstrationer i Kairo kan man tänka sig att även det kunde vara en utsatt situation för journalister, vilket visade sig till exempel då Svts Bert Sundström blev svårt knivskuren på Tahrirtorget, (Svt.se 3 februari 2011). Sådana förutsättningar påverkar givetvis möjligheterna att producera en god och djup journalistik. Man kan säga att nyheter som handlar om krigssituationer är mindre genomarbetade än "vanliga nyheter". Vad detta beror på kan förklaras med att de skildrar en kaotisk situation, de är producerade under stress och att de har en naturligt dramatisk natur (Hvitfelt, Mattson, 1992). Även om det här rör sig om en revolution, skulle man utifrån Håkan Hvitfelts teori definiera situationen i Egypten som en krigssituation (Hvitfelt, 1988). Att utrikesjournalister överlag ofta har en utsatt och farlig arbetssituation ser vi inte minst de senaste veckornas händelser då Dagens Nyheters reportrar Magnus Falkehed och Niclas Hammarström försvann i Syrien.

Om något av de stora mediebolagen CNN, BBC World, Sky TV rapporterar snabbt från ett område, minskar det incitamenten för andra mediebolag, framförallt tryckt press att själva vara på plats. De kan vittna om vad de ser även om de ser det från en skärm. På samma sätt är det lockande att använda nyhetsbyråers telegram då de ofta har stora resurser och är snabbt på plats (Hannerz, 2004). Problemet med det här är att om journalister själva inte är på plats kan man gå miste om välbehövlig kritisk journalistik. Bilden av Saddam Hussein-statyn i Bagdad som dras ner av det Irakiska folket har kallats "the most staged photo-opportunity since Iwo Jima" av den brittiske journalisten Robert Fisk. Anledningen ska ha varit att situationen enligt Fisk inte var som amerikanska militären framställde det på bilderna. (www.abc.net.au 14 april 2003). Oavsett vem som har rätt visar det på problematiken när journalister själva inte är på plats.

Det har framkommit att journalisternas arbete i krigszonen under Gulfkriget var kraftigt begränsat av olika restriktioner. Det finns en allmän uppfattning att medierna förlorade informationskriget mot militären som genom presskonferenser och liknande bidrog till mycket av den information som folket fick ta del av. I krig finns alltid, hos försvarsdepartement och militär, ett intresse av att känslig information inte offentliggörs. Under Gulfkriget hände exakt detta och det världen fick se var det som den amerikanska regeringen lät dem se. Journalisterna fungerade som ett språkrör åt makten istället för att presentera balanserade nyheter (Hvitfelt, Mattson, 1992).

Vid analys av nyhetsrapporteringen av Gulfkriget i svenska medier framkom att artiklar om krig är händelseinriktade, innehåller källkritiskt osäkra uppgifter och mycket spekulationer. De kan ej anses vara tillförlitliga ur källsynpunkt men däremot tillförlitliga vad gäller struktur då de är fria från motsägelser och innehåller konkreta sakuppgifter (Hvitfelt, Mattson, 1992).

Vid krig och stora händelser förändras sättet nyheter presenteras på i och med att informationsmängden ökar. Detta leder till att stor del av nyheter måste presenteras i relativt obearbetad form. Detta kan man se i bland annat rapporteringen av Vietnamkriget där mycket felaktigheter på grund av tidsbrist rapporterades. Ett annat exempel är att rapporteringen kretsade mycket kring de händelser som skedde på helikopteravstånd, då det var lätt för journalisterna att följa med helikoptrar (Hvitfelt 1988).

I gränsstaden Goma i dåvarande Zaire pågick 1996 strider och reportrar åkte dit för att rapportera om det rådande kaoset för att sedan ge sig av igen. Halvåret som följde åkte utrikeskorrespondenterna runt i olika Kongolesiska städer där rebellgrupperna dök upp. Men ingen av korrespondenterna verkade själva följa någon av rebellgrupperna (Hannerz, 2004). Det går delvis att jämföra den här rapporteringen med rapporteringen av den egyptiska revolutionen. Rapporteringen tenderar att handla om det som händer rent fysiskt i landet. På Tahrirtorget demonstrerar tusentals människor och det är därifrån de flesta rapporterna kommer. Detta trots att Tahrirtorget egentligen kanske bara är kulissen till det som är bakomliggande och som i själva verket pågår i ett land som är så mycket större än ett torg och en konflikt som är så mycket mer komplex än frågan om det var en militärkupp eller inte. Reportrens jobb är att svara på de journalistiska frågorna vem vad var varför och hur. Det finns en tendens vad gäller utrikesrapportering att man glömmer presentera svar på Varför-frågan. Ett exempel på detta är rapporteringen kring 9/11 då man inte gick till botten med de bakomliggande skälen till terroristattacken. Detta leder till att fienden utmålas som väldigt irrationell (Paterson, Sreberny 2004).

4.7. Sammanfattande slutsats

Sammanfattningsvis kan man säga att det finns många aspekter som påverkar utrikesjournalistiken och gör den till vad den är. Bristen på resurser, att inte kunna ha fasta journalister på plats i ett land gör att den balanserade och objektiva journalistiken utmanas. De journalister som trots allt finns på plats begränsas ofta av den begränsade infrastrukturen i landet och kan således inte vara lika rörliga som journalister i mer välutvecklade länder. Förutom dessa så kallade parachute journalists så spelar även nyhetsbyråer en viktig roll i utrikesrapporteringen. De tre ledande nyhetsbyråerna AP, AFP och Reuters kallas för "the big three" på grund av sin särställning. De har stor makt över vad som förmedlas, vilket även kan påverka utvecklingen i de länder som de rapporterar från. Detta gäller även tv-bolaget Al-Jazeera som efter den elfte september vuxit sig stark på mediemarknaden i mellanöstern och Nordafrika. Även många svenska medier använder denna kanal som källa. På senare tid har även sociala medier börjat spela en viktig roll, så kallat user-generated-content. Detta har man kunnat se inte minst i den region som vi studerar. Attityden till denna typ av material har förändrats och idag är den en naturlig del av nyhetsrapporteringen. Tidigare forskning har visat att nyhetsrapportering från krig varit bristfällig på grund av att dessa nyheter ofta

produceras under stress och att medierna inte får all information de behöver då regeringar tenderar att censurera obekväma händelser genom presskonferenser. Alla dessa skilda aspekter påverkar utrikesjournalistiken och formar den så som den ser ut när den hamnar i tidningen. Vi lever i en medierad värld och den bilden medierna presenterar för oss är den bilden vi i störst utsträckning förhåller oss till. Det blir därför viktigt att denna bild är korrekt och allsidig och inte för anpassad eller förenklad. Allteftersom de sociala medierna växer sig starkare kanske de i framtiden även kommer utmana de stora nyhetsbyråerna, särskilt i regioner som är mer svårtillgängliga. Det skulle i så fall betyda att vi skulle få en maktförskjutning där inte bara den enskilda människan har möjlighet att delta, utan där även till exempel mobiloperatörer får ökad makt där nyhetsbyråernas makt minskar. Slutligen skulle man alltså kunna sammanfatta detta kapitel i tre punkter:

1. Maktförskjutning. Kanske kommer de sociala mediernas ökade inflytande påverka nyhetsbyråernas mäktiga ställning.
2. Bristen på fungerande infrastruktur i tredje världen borde leda till att rapporteringen blir mindre geografiskt allsidig.
3. Den minskade mängden fasta utrikeskorrespondenter leder till en annan typ av journalistik, där reportrar kanske inte alltid har samma kontaktnät och språkkunskaper i de regioner de rapporterar från.

5. METOD

5.1 Operationalisering

För att operationalisera våra frågeställningar har vi gjort en innehållsanalys. Vi har undersökt artiklar i Dagens Nyheter, Göteborgs-posten, Svenska Dagbladet, Aftonbladet och Expressen som nämner Egypten under den så kallade "andra revolutionen" det vill säga veckan Muammad Mursi blev avsatt samt två veckor innan och två veckor efter. Han avsattes 4 juli så vår tidsperiod för undersökning har blivit mellan datumen 17 juni och 21 juli, alltså en dryg månad. Valet av just dessa mer händelserika veckor grundar vi på att mycket forskning pekar på att objektiviteten utmanas i dagens snabba och stora nyhetsflöde. Att allt ska gå så snabbt gör att objektiviteten ibland får stryka på foten och komma i andra hand. I Objectivity in Journalism tar man upp detta och beskriver studier som visat på att "speed" ibland går före "objectivity" (Maras, 2013). Det är detta vi grundar vårt beslut att granska de veckor som var mer händelserika än att välja mer "lugna" veckor då objektiviteten inte får ta stryk av att nyheterna ska ut snabbt. Det är intressant att undersöka om detta gäller även i Sverige och kanske kan det i så fall vara en anledning till bristande objektivitet.

Vi har valt ut alla relevanta artiklar som handlar om Egypten under fem veckors tid, från den 17 juni 2013 till och med den 21 juli 2013. Med relevanta artiklar menar vi allt som rör det Egyptiska samhället under den aktuella tiden. Artiklar som gått bort har varit till exempel sportartiklar där någon kommit från Egypten, eller där Egypten omnämns utan att vara aktuellt i det vi vill studera, exempelvis "det forntida Egypten". Vi har slutligen valt att studera artiklarna utifrån Kent Asps modell för att mäta balansen mellan opponenter (Asp, 1986).

För att koda in vårt material har vi utgått från de tre aktörerna i konflikten; Muslimska brödrskapet, oppositionen och militären. Oppositionen är förvisso inte en homogen grupp, då vi räknat dit alla partier som är moståndare till Mursi, allt från sekulära muslimer till kristna kopter och medborgare som ångrar att de röstat på Mursi. Trots detta har vi valt att göra så för att avgränsa vår studie och för att få en genomförbar operationalisering.

Frågor vi har utgått från är:

Arena - Var utspelar sig artikeln i fråga?

Här kommer vi ha städer som variabler. Vi räknar med att det mesta kommer handla om Kairo och möjligtvis Alexandria, men allteftersom fler städer tillkommer, läggs de till i vår studie. Är Egypten arenan utan att någon stad nämns blir också Egypten den kodade platsen.

Kanal - Hur stor del av materialet kommer från Nyhetsbyråer?

Här kommer vi koda varje artikel utifrån byline. Används nyhetsbyråer eller egen reporter som byline?

Fokus - Vad har artiklarna handlat om?

Mursi vs oppositionen? Har rapporteringen mest kretsat kring konflikten mellan de politiska lägren?

Agerande aktör - Vem får komma till tals?

Med agerande aktör menar vi om man blir citerad i texten och alltså får göra sin röst hörd. Det finns en stor skillnad mellan att få tala själv och att någon annan talar om en.

Ex:

"-Vi ger oss inte av förrän vår president Muhammad Mursi kommer tillbaka, sade islamistledaren Salwat Hegazi"

Mursis anhängare fortsätter protestera, Göteborgs-Posten. 13 juli 2013

I exemplet ovan är alltså Mursis sida agerande aktör då hans anhängare själva får uttala sig. Vi har också valt att räkna med de gånger då någon part citeras som agerande aktör då de även där får komma till tals.

Ex:

"Militären har ställt ett ultimatum till Mursi: Antingen går han med på folkets krav eller så ställs han inför en "påtvungad lösning"."

Mursi struntar i militärens krav, Aftonbladet, 3 juli, 2013

Omnämnd aktör - valens?

Med omnämnd aktör menar vi om man i texten på ett eller annat sätt omnämns. Här kommer vi att ta hänsyn till vilket sätt parterna blivit omnämna på. Positivt, negativt, både och eller utan värdering? Eller är någon part inte alls omnämnd? Denna fråga hör även samman med ovanstående fråga då det kanske inte är önskvärt att bli omnämnd utan att själv få komma till tals.

Ex:

*"Mursi och andra ledande muslimbröder hålls nu fängslade, medan åtskilliga av rörelsens anhängare har mejats ned under **militärt övervåld**, vilket kritiseras även av Human watch"*

Polariserad syn på Mursis fall. Svenska dagbladet. 14 juli 2013

Ovan är alltså ett exempel på när en part omnämns negativt, i det här fallet militären.

5.2 Urval

Vi har valt att undersöka materialet i fem svenska tidningar: Aftonbladet, Expressen, DN, SvD och GP. För oss har det varit viktigt att tidningarna vi undersöker är rikstäckande då materialet vi ska studera är utrikesnyheter och då finns det ingen anledning att studera en lokaltidning. De större tidningarna har mer resurser och egna reportrar stationerade i utlandet. Aftonbladet och Expressen är Sveriges två största kvällstidningar medan Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet och Göteborgs-Posten är våra tre största morgontidningar. Vi har valt att ta med Dagens Nyheter och Göteborgs-Posten som båda är oberoende liberala och Svenska Dagbladet som är obunden moderat. Vi vill ha med både Dagens Nyheter och Göteborg-Posten trots att båda har samma politiska färg vilket grundar sig i att vi vill ha med just de rikstäckande morgontidningarna och även bredda vårt underlag jämfört med att bara ha två från varje tidningsgenre. Vi har dock i vår studie valt att inte titta på skillnader i politisk färg.

Det är däremot intressant att göra jämförelser mellan morgontidningar och kvällstidningar och se om rapporteringen har skilt sig åt. Vi tror att kvällstidningarna har en tendens att inte bara stå utanför och rapportera utan själva försöka påverka situationen till exempel när Sverigedemokraterna kom in i Riksdagen och Aftonbladet startade kampanjen "Vi gillar olika" i protest mot främlingsfientlighet. Ett annat exempel är den insamling för Syriens kvinnor som Aftonbladet anordade i augusti 2013. Det finns inga skäl att på grund av detta anta att kvällstidningarna är mindre objektiva i någon bemärkelse. Däremot tenderar kvällstidningar att bedriva en så kallad kampanjournalistik i vissa frågor och det är intressant att se huruvida detta också avspeglas i rapporteringen om situationen i Egypten. Att vi bara valt att studera tryckt press beror på att det blir enklare att generalisera inom tidningsfalangen än om vi hade valt endast två tidningar och två etermedier. Vi får med andra ord en bättre överblick över tidningarna och det blir också enklare att göra jämförelser med medier som har samma form.

5.3 Reliabilitet

För att få en ökad reliabilitet har vi kodat allt vårt material tillsammans. Varje person har kodat en morgontidning och en kvällstidning, men vi har suttit bredvid varandra genom hela processen och rådfrågat varandra vid oklarheter.

6. RESULTAT

I detta avsnitt kommer vi att utförligt redovisa resultaten från vår studie. Värt att påpeka är att det här inte är en djupgående studie, utan den är snarare tänkt att ge en översiktlig bild av hur rapporteringen såg ut i svensk press. I de fall där vi delat upp vårt resultat utifrån olika tidningar är vi medvetna om att underlaget blir litet och att resultatet därför ska tolkas med viss försiktighet, då det är svårt att generalisera utifrån dessa siffror.

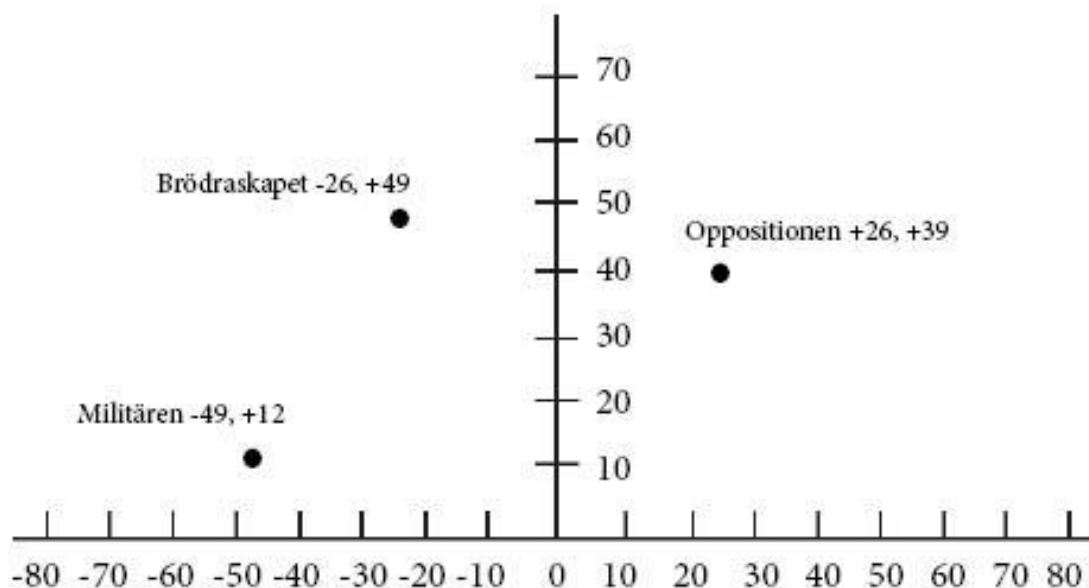
6.1 AB-index utifrån professor Kent Asps modell

För att mäta hur mycket alla parter totalt sätt har exponerats och huruvida denna exponering varit övervägande positiv eller negativ har vi använt oss av Kent Asps aktörsbehandlingsindex (AB-index). AB-indexet bygger på nedanstående olika komponenter

1. Antalet gånger man får komma till tals som agerande aktör
2. Antalet gånger man som omtalad aktör får beröm
3. Antalet gånger man som omtalad aktör får kritik och
4. Antalet gånger man blir omtalad utan att någon värdering görs

Aktörernas totala exponering delas alltså upp i fyra olika beståndsdelar. De två förstnämnda innebär en positiv behandling. Den tredje är en negativ behandling och den fjärde en neutral behandling. AB-indexet beräknas som skillnaden mellan antalet gånger en aktör får en positiv behandling och antalet gånger en aktör får en negativ behandling. Detta divideras sedan med det totala antalet gånger aktören exponeras. För att kunna placera ut de olika aktörerna i ett koordinatsystem tog vi först antalet gånger en aktör är agerande dividerat med det totala antalet artiklar där någon av parterna är agerande aktör och multiplicerade detta med 100. I steg två tog vi antalet gånger någon part omnämns positivt och subtraherade med antalet gånger parten omnämns negativt och dividerade detta med det totala antalet artiklar. Efter att ha gjort detta fick vi två indexsiffror för varje aktör som vi placerat ut i koordinatsystemet nedan. Indexet sträcker sig mellan -100 och 100 vad gäller omnämnande och 0 till 100 vad gäller agerande. Vårt koordinatsystem är något redigerat och går från -80 till 80, men detta är för att resterande siffror inte är aktuella för vårt resultat (Asp, 1986).

Tabell 1. Hur mycket varje part kommit till tals och hur det blivit omnämnda under den aktuella perioden. Modell utifrån Kent Asps AB-index.

Kommentar: Den vågräta axeln visar på värderingen respektive aktörs omnämning och den lodräta axeln visar på hur mycket de har kommit till tals i förhållande till varandra.

Den vågräta axeln representerar på vilket sätt varje part har omnämnts i medierna. De negativa talen visar på negativ publicitet. Även oppositionen har i vissa artiklar fått negativ publicitet, men den övervägande rapporteringen har varit positiv eller neutral. Brödrskapet har blivit mer negativt omnämnda än oppositionen, men det är militären som utan tvekan står ut markant med den mest negativa nivån på -48. Detta är intressant då vi tittar på den lodräta axeln som visar hur mycket varje part har kommit till tals. Militären är den mest negativt omtalade parten, men också den part som kommit till tals minst av alla med en nivå på +12 jämfört med brödrskapets +49 och oppositionens +39. Brödrskapet har fått uttala sig mest av alla parter och oppositionen hittar vi som sagt någonstans där emellan. Att brödrskapet blivit mer negativt omnämnda än oppositionen kan också bero på att det är mer naturligt att kritisera de ansvariga än att kritisera kritikerna.

6.2 Hur mycket har parterna förekommit?

Som vi tidigare nämnt är detta en av våra mest centrala frågor och Cecilia Uddén går så långt att hon menar att det till och med kan vara just subjektiviteten som gör journalistiken intressant och minnesvärd. I avsnittet om objektivitet har vi försökt klargöra begreppet och föra fram de svårigheter som finns med just objektivitetsbegreppet. Här väljer vi därför att nöja oss med att kalla det partiskt eller opartiskt. För att kunna närma oss svaret på en så pass specifik fråga har vi valt ut ett antal frågeställningar som sammantaget får ge oss en hint om eventuella partiska eller opartiska tendenser.

Först tittar vi på frågan "I hur stor del av artiklarna är Brödrskapet, Oppositionen och Militären agerande aktörer?" Vårt resultat visar på en avsevärd skillnad mellan dessa olika agitatorer. Resultatet ser ut som följande:

Tabell 2. De olika aktörsgruppernas förekomst som agerande aktör (Resultat i procent)

	Expressen	AB	SvD	DN	GP	Totalt
Brödrskapet	32	25	31	47	48	39
Oppositionen	21	25	25	28	52	31
Militären	11	10	2	11	18	10

Kommentar: Tabellen avser förekomst av agerande aktör. Flera aktörsgrupper kan alltså förekomma i en och samma artikel.

I 39 procent av artiklarna får Brödrskapet uttala sig, vilket kan jämföras med 31 procent av artiklarna för oppositionen. Skillnaden är alltså åtta procentenheter, vilket skulle kunna förklaras av att Brödrskapet haft makten en stor del av den här tiden, men även av att oppositionen inte varit lika samlad och enhetlig som Brödrskapet. En annan jämförelse vi gjort är att titta på skillnaden i hur respektive part får komma till tals i respektive tidning. Detta kan tyckas ligga utanför vårt studieområde då vi främst valt att titta på den svenska rapporteringen i sin helhet, men vi tycker ändå att resultatet är värt att nämna här. Här blir skillnaderna för respektive part väldigt tydliga. I både GP och DN får brödrskapet komma till tals ungefär hälften av artiklarna, vilket är en skillnad mot de andra tidningarna där de får komma till tals mycket mer sällan. Resultatet är snarlikt vad gäller oppositionens aktiva delaktighet. Tittar vi däremot på hur militären behandlats kan vi se att i till exempel SvD har militären endast kommit till tals två procent av artiklarna.

Låt oss då titta på hur ofta parterna omnämns. Här har vi även specificerat hur parterna värderas. Om det är positivt, negativt eller neutralt. I vårt resultat kan vi se att Brödrskapet omnämns i 91 procent av artiklarna, oppositionen omnämns i 69 procent och militären i 74 procent av artiklarna. Värderingen ser något olika ut. Brödrskapet är negativt omnämnda i en fjärdedel av artiklarna, neutralt omnämnda i 65 procent och endast positivt omnämnda i 10 procent av artiklarna. Oppositionen omnämns negativt i sju procent av artiklarna och positivt i 18 procent. De gånger de blivit neutralt omnämnda är 75 procent. Detta kan jämföras med Brödrskapet som omnämns neutralt i 65 procent av artiklarna. Militären omnämns neutralt i 53 procent av artiklarna, och i 43 procent av artiklarna om militären har de omnämnts negativt.

Tabell 3. De olika aktörsgruppernas förekomst som omnämnd aktör i förhållande till de övriga två. Resultat i procent.

Tabell 3.1	Omnämnd aktör Brödrskapet	Tabell 3.2	Omnämnd aktör Oppositionen	Tabell 3.3	Omnämnd aktör Militären
Positivt	10	Positivt	18	Positivt	4
Neutralt	65	Neutralt	75	Neutralt	53
Negativt	25	Negativt	7	Negativt	43
Totalt	100		100		100

Kommentar: I tabellen ovan redovisas hur de olika aktörsgrupperna framställts då de förekommit som omnämnd aktör.

Om vi ställer dessa två resultat mot varandra är det lättare att göra en jämförelse. Brödrskapet får alltså komma till tals i 39 procent av materialet och omnämns i 91 procent. Oppositionen får uttala sig i 30 procent av materialet och omnämns i 69 procent, medan militären får uttala sig i 10 procent av artiklarna och omnämns i 74 procent av materialet. Skillnaden mellan att få uttala sig och bli omnämnd är med andra

ord inte så stor om vi jämför Brödraskapet och oppositionen. Den mest anmärkningsvärda siffran i den här tabellen är istället hur ofta militären omnämns kontra hur ofta de själva får komma till tals. Som vi minns från tabell nummer 2 har militären varit agerande aktör i tio procent av artiklarna. Detta måste ställas i proportion till att militären varit omnämnd i 74 procent av artiklarna, nästan hälften av artiklarna har varit negativt laddade. Detta kan inte förklaras av att de inte varit samlade och enhetliga, då militären är en oerhört stark och mäktig part i Egypten med en tydlig ledare i form av general Abdul Fattah al-Sisi. Det finns alltså en markant skillnad mellan oppositionen och brödraskapet mot militären som inte fått uttala sig särskilt mycket.

Det kan diskuteras huruvida det är önskvärt att bli omnämnd eller inte. Blir man omnämnd utan att själv få uttala sig har man givetvis inte lika stor kontroll över vad som skrivs. Samtidigt kan det vara en fördel att få uppmärksamhet i media för att människor helt enkelt ska förstå att man finns till som parti eller maktinstitution.

6.3 Vad har rapporteringen handlat om?

Som man kan se i tabellen till höger är det tydligt att rapporteringen i huvudsak handlat om den politiska konflikten. 70 procent av artiklarna har handlat nästintill uteslutande om brödraskapet och oppositionens konflikt. Av de 24 procent av artiklarna som vi bedömt delvis behandlar konflikten har dessa handlat om exempelvis missnöjet som startade den arabiska våren från första början (Nu behövs hopp om en ljus framtid, Aftonbladet, 5 juli) eller hur grannländer ställer sig till konflikten (Afrikanska unionen

Tabell 4. Artiklarnas innehåll under den aktuella perioden. Resultat i procent.

	Fokus på konflikten
Huvudsak	70
Delvis	24
Inte alls	6
Totalt	100

Kommentar: Tabellen ovan avser hur stort fokus som legat på den politiska konflikten. Mätningen omfattar samtliga studera tidningar.

stänger av Egypten, Dagens Nyheter, 6 juli). Dessa artiklar har på ett eller annat sätt handlat om den politiska konflikten men haft andra ingångar eller fokus.

Av de 6 procent som inte alls handlat om den politiska konflikten har dessa handlat om exempelvis höjda bensinpriser som en konsekvens av den oroliga situationen i landet men inte gått in mer i detalj på dessa "oroligheter".

Man kan från detta resultat klart konstatera att fokus i rapporteringen har legat på konflikten och att samtliga tidningars rapportering kretsat kring denna. Men man har också tagit upp andra aspekter på detta i form av andra länders syn på konflikten och de sexuella trakasserier kvinnor utsatts för under demonstrationer på Tahrirtorget. (Här briserar kvinnohatet, Aftonbladet, 9 juli). Tidningarna har heller inte avvikit från varandra utan haft väldigt liknande rapportering. Detta märks bland annat i rapporteringen om just de sexuella övergreppen som ägt rum under protesterna. Samtliga tidningar har haft artiklar om ämnet nästan exakt samtidigt. Den 9 juli publicerade Svenska Dagbladet (Egyptens kvinnor kämpar på två fronter) och Aftonbladet (Här briserar kvinnohatet) artiklar i ämnet. Den 10 juli publiceras en artikel i Göteborgsposten (Stöd Egyptens kvinnor) och några dagar senare, den 14 juli, i

Expressen (Hon vakar över Kairos kvinnor). Även Dagens Nyheter har haft ett flertal artiklar under denna tidsperiod som behandlar ämnet.

6.4 Hur stor del av rapporteringen har skett genom nyhetsbyråer?

Denna fråga har vi valt att ha med då trovärdigheten blir bättre ju närmare källan man kommer. Om tidningar har egna reportrar på plats eller själva tar ansvar för det som skrivs genom att ha bylines med namn från den egna tidningen blir stegen inte så många för att nå källan.

Av de 176 artiklar vi studerat är 148 (84 procent) av dem undertecknade med en byline från den egna redaktionen. 28 av dem (16 procent) har någon av nyhetsbyråerna TT, AP, AFP eller Reuters som byline. Resultatet ser med andra ord ganska positivt ut som man menar att egen byline är att föredra. Värt att påpeka här är dock att i en stor del av de artiklar med egen reporter som byline angavs ovan nämnda nyhetsbyråer som källa inne i artikeln och detta påverkar naturligtvis tolkningen av resultatet. En egen byline är inte detsamma som att ha en reporter på plats. I en annan studie skulle förmodligen nyhetsbyråerna hamna mycket högre upp än de gjort i vår studie. Vi har ändå valt att göra så här med hänvisning till att det trots allt är reportern som skrivit under som bär ansvar för artikeln. Vi har inte haft ambitionen att bedöma källornas kvalité.

6.5 Har rapporteringen varit geografiskt allsidig?

Av de 176 kodade artiklarna har 78 artiklar utspelats i Kairo. 84 artiklar har inte haft någon specifik arena utan varit mer övergripande om Egypten. Dessa artiklar har i väldigt många fall på ett eller annat sätt behandlat situationen i Kairo indirekt men inte nämnt staden vid namn. 8 artiklar har behandlat andra delar av världens syn på Egypten och endast 6 artiklar totalt har haft en annan arena i Egypten. Dessa andra platser var Alexandria, Al-Manta och Sinaihalvön. Utifrån detta väldigt tydliga resultat kan man dra slutsatsen att rapporteringen inte varit geografiskt allsidig utan nästan enbart kretsat kring huvudstaden Kairo. Huruvida detta är befogat eller inte är öppet för diskussion. I Kairo finns förvisso politikens högborg men samtidigt bara en knapp tiondel av landets befolkning. De artiklar som inte är koncentrerade till Kairo har i nästan samtliga fall varit notiser eller artiklar där det nämnts i förbifarten att det har varit oroligheter på andra ställen. Ett exempel kan vara

“Från staden al-Mansura rapporterades stenkastning och skottlossning”

Aftonbladet 27 juni 2013

Vad som också är intressant är att i de artiklar när tidningen haft egna reportrar som rapporterat har samtliga artiklar antingen utspelats i Kairo eller inte haft någon specifik arena alls. De artiklar som utspelats i andra städer har alltid varit nyhetsbyråmaterial. Av detta kan man avläsa att de utsända reportrarna på våra tidningar enbart varit på plats i Kairo och inte i andra delar av landet där diverse större händelser inträffat.

7. SLUTSATS

7.1 En objektiv rapportering?

När vi inledde vår studie hade vi en idé om att brödraskapet fått mer positiv publicitet än militären och att oppositionen hamnat i skymundan. Denna hypotes grundade vi först och främst på att många egyptensvenskar som vi talat med och intervjuat (men som inte velat ha sina namn i vår uppsats men hänvisning till det oroliga läget i landet) upplevt att den svenska rapporteringen tagit parti för Brödraskapet. Detta i förhållande till oppositionen, men även i förhållande till militären då de anser att militären många gånger stått på oppositionens sida i konflikten. De hade även upplevt att mycket av det som hände i landet under den aktuella perioden inte omnämndes i svenska medier. I vår studie har vi kunnat belägga en del av dessa påståenden. Det ska dock poängteras att vi i vår studie har endast valt att fokusera på tryckt press och huruvida samma sak gäller i fråga om andra medier kan vi inte svara på. Hur som helst framgår det exempelvis klart och tydligt att militären blivit omskriven på ett icke önskvärt sätt utifrån journalistiska objektivitetsideal. När vi diskuterat objektivitet har vi landat i att då en part omnämns negativt bör den också få svara för sig. I vårt aktuella fall är det tydligt att militären gång på gång blivit negativt omskriven men sällan fått uttala sig själva. Här finns det en problematik anser vi. Kanske kan det bero på att det varit lättare att få kommentarer av demonstrerande människor på Tahrirtorget än att få uttalanden av till exempel general Al-Sisi. Samtidigt är oppositionen i Egypten ingen samlad grupp, utan en part som består av många olika intressegrupper, medan militären är oerhört ordnad och toppstyrd, och säkerligen ofta gör offentliga uttalanden. Kanske beror det således istället på att pressen fått en gemensam bild av vad som är rätt och fel och vem som är syndabocken som vi nämnde i stycket om objektivitet.

Att Brödraskapet blivit mer omnämnda än oppositionen kanske är rimligt då de suttit i regeringsposition. Dessutom är huvudpersonen i den här konflikten Muhammad Mursi. Det blir alltså naturligt att Brödraskapet omnämns och får uttala sig mer då det är han som kritiserats och det är han som senare blir avsatt.

7.2 Geografisk bredd

Att mycket annat som hänt i Egypten som har kopplingar till utvecklingen inte omnämns i svenska medier har vi inte haft ambitionen att studera, då detta skulle kräva ett mer omfattande arbete och mer kunskap om det egyptiska samhället. Kort sagt, det är svårt att mäta det som svenska medier inte rapporterat om. Det vi dock kan säga utifrån vår studie är att rapporteringen nästan uteslutande handlat om konflikten mellan Mursi och oppositionen/militären och de flesta artiklarna har utspelat sig i Kairo. Kanske beror detta på att många medieföretag använt sig av parashotister som flugits in för att följa händelseförloppet utan djupare förkunskap. En annan anledning som vi nämnde i början skulle även kunna vara en fråga om logistik. Vi nämnde John Balzar, tidigare Egyptenkorrespondent för Los Angeles Times, som en gång sa att en utrikeskorrespondents arbetsuppgifter består av betraktande, logistik, skrivande och arkivering. Hade man satsat mer på att rapportera från ett större geografiskt område hade rapporteringen kanske sett annorlunda ut. Med större avstånd blir antagligen rapporteringen mindre då det tar tid att förflytta sig mellan städerna. Som resultatet ser ut är det dock förståeligt att man valt att koncentrera bevakningen till huvudstaden då det finns ett stort nyhetsvärde i de dramatiska händelserna i centrala Kairo. Det är också i Kairo maktens centrum befinner sig och det är där besluten tas.

Mycket av rapporteringen har skett genom nyhetsbyråer, dock inte i lika stor utsträckning som vi räknat med. En anledning till detta är att vi inte räknat med de gånger nyhetsbyråerna angetts som källa utan bara när de angetts som byline.

7.3. Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan man säga att det har funnits inslag av bristande objektivitet i fråga om balans i den svenska rapporteringen om händelserna i Egypten sommaren 2013. Av de tre parterna har brödrskapet och oppositionen behandlats mer lika medan militären fått en helt annan behandling. De har blivit mycket omskrivna men inte kommit till tals i samma mån som de andra parterna. En stor del av rapporteringen, om än inte lika stor som vi räknat med, har skett genom nyhetsbyråer och den geografiska bredden har inte varit särskilt stor. Det mesta har rapporterats från Kairo.

8. LITTERATURFÖRTECKNING

- American Broadcasting Company (2003--04--14) *Saddam Falls*. Tillgänglig: <http://www.abc.net.au/mediawatch/transcripts/s832042.htm> [2003--04--14]
- Asp, Kent. (1986) *Mäktiga massmedier. Studier i politisk opinionsbildning*. Stockholm: Förlaget Akademilitteratur.
- Bunt, Gary R. (2006) Towards and Islamic Information Revolution? I. Poole, Elizabeth, Richardson, John E. *Muslims and the News Media*. London: I.B. Tauris, ss. 153--164
- Cunningham, Brent. (2003) Rethinking objectivity. *Columbia journalism review*, 11 juli.
- Ghersetti, Marina. (2000) *Sensationella berättelser; En studie av nyheter från Angola 1987 och om prinsessan Diana 1997 i dagstidningar, radio och TV*. Göteborg: Göteborgs Universitet, Institutionen för journalistik och masskommunikation.
- Hadenius, Stig, Wadbring, Ingela, Weibull, Lennart. (2011) *Massmedier: press, radio och tv i den digitala tidsåldern*. Stockholm: Ekerlids.
- Hannerz, Ulf. (2004) *Foreign News; Exploring the World of Foreign Correspondents*. Chicago: The University of Chicago Press
- Henderson, Barney. (2013--07--03) *Egypt timeline: from revolution to the current crisis*. Tillgänglig: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/egypt/10156802/Egypt--timeline--from--revolution--to--the--current--crisis.html> [2013--07--03]
- Howard, Philip N, Hussain, Muzammil M. (2013) *Digital Media and the Arab spring?: Democracy's fourth wave*. New York: Oxford University Press.
- Hvitfeldt, Håkan. (1988) *Nyheter i krig: Nyhetsförmedlingens villkor och innehåll vid allvarliga kriser och krigssituationer*. Stockholm: Styrelsen för psykologiskt försvar.
- Hvitfelt, Håkan, Mattson, Karin. (1992) *Gulfkriget, Ett mediedrama i två akter: En analys av rapporteringen i svenska medier*. Stockholm: Styrelsen för psykologiskt försvar.
- Häger, Björn. (2009) *Reporter: en grundbok i journalistik*. Stockholm: Norstedts.
- Hänska--Ahy T Maximilian & Shapour Roxanna. (2012) Who's reporting the protests?: Converging practices of citizen journalists and two BBC World Service newsrooms, from Iran's election protests to the Arab uprisings. *Journalism studies*, vol. 14, ss. 29--45.
- Jönsson, Per. (2013) En majoritet är inte alltid detsamma som demokrati. *UI--bloggen*. [Blogg] 11 februari. <http://www.ui.se/blog/uibloggen/2013/2/11/en--majoritet--ar--inte--alltid--detsamma--som--demokrati.aspx> [2013--02--11]
- Maras, Steven. (2013) *Objectivity in Journalism*. Cambridge: Polity Press. 33
- McBride, Sean. (1980) *Many voices one world: towards a new more just and more efficient world information and communication order: communication and society today and tomorrow*. London: Unesco.
- Nord, Lars, Strömbäck, Jesper. (2012) *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur.
- Paterson, Chris, Sreberny, Annabelle. (2004) *International News in the 21st Century*. Eastleigh: University of Luton Press
- Robertson, Alexa. (2012) Narratives of Resistance: Comparing global news coverage of the Arab Spring. *New Global Studies*, vol. 6, art. 3.
- Stuart, Allen. (2004) *News culture*.

Maidenhead: McGrawHill International.

Sveriges Television (2011-02-03). *SVT-reporter knivskuren och misshandlad*.

Tillgänglig: <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/gavledala/svt-reporter-knivskuren-och-misshandlad> [2011-02-03]

Tumber, Howard. (2008) *Covering War and Peace*. I. Wahl-Jorgensen, Karin & Hanitzsch, Thomas. *The Handbook of Journalism studies*. New York: Routledge, ss. 386-397

Weiler, Yuram Abdullah. (2013) *Persian Gulf power play: Saudi Arabia, Qatar and the Muslim Brotherhood*. *Tehran Times*, 12 augusti

Westerståhl, Jörgen. (1972) *Objektiv nyhetsförmedling*. Stockholm: Akademiförlaget Wiik, Jenny. (2012) *Yrkesideal I. Asp, Kent*. Svenska Journalister 1989-2011. Göteborg:

Göteborgs Universitet, Institutionen för journalistik och masskommunikation, ss.33-40.